

# Verstand en Gevoel

---

Jane Austen

(1811)



## Voorwoord

Met *Verstand en Gevoel* opent Jane Austen een literair universum dat op het eerste gezicht bescheiden lijkt, maar bij nadere lezing een uitzonderlijke rijkdom aan morele, psychologische en maatschappelijke observaties onthult. Deze roman, oorspronkelijk verschenen in 1811, behoort tot de vroegste werken van Austen en vormt tegelijk een van de meest volmaakte uitdrukkingen van haar kunst. Hier ontwikkelt zij reeds die kenmerkende combinatie van ironie, empathie en morele scherpzinnigheid die haar oeuvre tot op heden levend en relevant houdt. Centraal in het verhaal staan de zusters Elinor en Marianne Dashwood, wier karakters niet zozeer als tegenpolen, maar als complementaire houdingen tegenover het leven worden gepresenteerd. Elinor belichaamt het verstand: zelfbeheersing, plichtsbesef en moreel oordeel. Marianne daarentegen vertegenwoordigt het gevoel: spontaniteit, hartstocht en een bijna onbegrensd vertrouwen in de authenticiteit van emoties. Austen gebruikt deze twee figuren niet om een eenvoudig moreel contrast te schetsen, maar om de lezer te confronteren met de spanningen en kwetsbaarheden die voortkomen uit een eenzijdige toewijding aan hetzij rede, hetzij emotie. In *Verstand en Gevoel* wordt de liefde niet geromantiseerd als een louter verheffende kracht, noch veroordeeld als een gevaarlijke zwakte. Austen onderzoekt haar als een menselijke ervaring die onlosmakelijk verbonden is met sociale structuren, economische realiteiten en morele keuzes. Huwelijk is in deze roman zowel een persoonlijke verbintenis als een maatschappelijke noodzaak; het vormt een kruispunt waar affectie, reputatie en financiële zekerheid elkaar ontmoeten. Vooral voor vrouwen is deze realiteit onontkoombaar, en Austen toont met opmerkelijke helderheid hoe beperkt de speelruimte is waarbinnen zij hun leven vorm kunnen geven. Wat deze roman onderscheidt van veel tijdgenoten, is Austens finzinnige psychologische inzicht. Zij observeert haar personages met een opmerkelijke precisie, zonder hen te reduceren tot types of morele lessen. Zelfs figuren die zich schuldig maken aan lichtzinnigheid, zelfzucht of morele tekortkomingen worden niet zonder nuance beoordeeld. Austen onthult hun motieven, hun zelfbedrog en hun zwakheden met een ironie die nooit wreed wordt, maar altijd verhelderend blijft. Stilistisch kenmerkt *Verstand en Gevoel* zich door een ogenschijnlijke eenvoud die bij nader inzien een grote discipline verraadt. De vertelstem is beheerst, de dialogen zijn zorgvuldig opgebouwd en de ironie is subtiel maar doeltreffend. Austen vertrouwt op suggestie eerder dan op expliciete uitleg, en laat morele oordelen ontstaan uit de samenhang van handelingen, woorden en gevolgen. Deze terughoudendheid verleent de roman zijn tijdloze kwaliteit en verklaart waarom hij generaties lezers blijft aanspreken. Deze uitgave nodigt uit tot een aandachtige en bedachtzame lectuur. *Verstand en Gevoel* is niet enkel een liefdesroman, maar een onderzoek naar karaktervorming, morele verantwoordelijkheid en de delicate balans tussen innerlijke waarheid en uiterlijke noodzaak. Het is een werk dat zijn lezer niet voorschrijft wat te voelen of te denken, maar hem uitnodigt tot reflectie — over het verleden, over menselijke natuur, en uiteindelijk ook over zichzelf.

## *Inhoudsopgave*

|                       |     |
|-----------------------|-----|
| EERSTE BOEK .....     | 6   |
| HOOFDSTUK I. ....     | 7   |
| HOOFDSTUK II. ....    | 10  |
| HOOFDSTUK III. ....   | 14  |
| HOOFDSTUK IV. ....    | 17  |
| HOOFDSTUK V. ....     | 21  |
| HOOFDSTUK VI. ....    | 23  |
| HOOFDSTUK VII. ....   | 26  |
| HOOFDSTUK VIII. ....  | 29  |
| HOOFDSTUK IX. ....    | 32  |
| HOOFDSTUK X. ....     | 36  |
| HOOFDSTUK XI. ....    | 40  |
| HOOFDSTUK XII. ....   | 43  |
| HOOFDSTUK XIII. ....  | 47  |
| HOOFDSTUK XIV. ....   | 52  |
| HOOFDSTUK XV. ....    | 55  |
| HOOFDSTUK XVI. ....   | 60  |
| HOOFDSTUK XVII. ....  | 64  |
| HOOFDSTUK XVIII. .... | 68  |
| HOOFDSTUK XIX. ....   | 71  |
| HOOFDSTUK XX. ....    | 77  |
| HOOFDSTUK XXI. ....   | 82  |
| HOOFDSTUK XXII. ....  | 88  |
| TWEEDE BOEK .....     | 94  |
| HOOFDSTUK XXIII. .... | 95  |
| HOOFDSTUK XXIV. ....  | 100 |

|                         |     |
|-------------------------|-----|
| HOOFDSTUK XXV. ....     | 105 |
| HOOFDSTUK XXVI.....     | 108 |
| HOOFDSTUK XXVII. ....   | 113 |
| HOOFDSTUK XXVIII.....   | 119 |
| HOOFDSTUK XXIX.....     | 122 |
| HOOFDSTUK XXX.....      | 130 |
| HOOFDSTUK XXXI.....     | 136 |
| HOOFDSTUK XXXII. ....   | 144 |
| HOOFDSTUK XXXIII.....   | 149 |
| HOOFDSTUK XXXIV.....    | 155 |
| HOOFDSTUK XXXV.....     | 161 |
| HOOFDSTUK XXXVI.....    | 166 |
| DERDE BOEK.....         | 172 |
| HOOFDSTUK XXXVII. ....  | 173 |
| HOOFDSTUK XXXVIII. .... | 182 |
| HOOFDSTUK XXXIX.....    | 188 |
| HOOFDSTUK XL. ....      | 192 |
| HOOFDSTUK XLI.....      | 198 |
| HOOFDSTUK XLII.....     | 204 |
| HOOFDSTUK XLIII. ....   | 208 |
| HOOFDSTUK XLIV.....     | 215 |
| HOOFDSTUK XLV. ....     | 227 |
| HOOFDSTUK XLVI. ....    | 232 |
| HOOFDSTUK XLVII.....    | 237 |
| HOOFDSTUK XLVIII.....   | 243 |
| HOOFDSTUK XLIX.....     | 246 |
| HOOFDSTUK L. ....       | 255 |

# EERSTE BOEK

# HOOFDSTUK I.

De familie Dashwood woonde al generaties lang in Sussex. Hun landgoed was uitgestrekt en hun huis stond midden op dat bezit, in Norland Park, waar ze een leven hadden geleid dat bij iedereen in de omgeving respect afdwong. De laatste eigenaar was een vrijgezel van zeer hoge leeftijd. Vele jaren had zijn zuster bij hem gewoond als gezelschapsdame en huishoudster. Haar dood, tien jaar voor de zijne, bracht een grote verandering in zijn bestaan. Om dat verlies te verzachten nodigde hij de familie van zijn neef, meneer Henry Dashwood, bij zich in huis. Deze neef was de wettelijke erfgenaam van Norland en degene aan wie de oude heer het landgoed wilde nalaten.

In het gezelschap van zijn neef en diens vrouw en kinderen bracht de oude gentleman zijn dagen aangenaam door. Zijn genegenheid voor hen groeide met de tijd. De zorgzame aandacht die meneer en mevrouw Henry Dashwood hem schonken kwam niet alleen voort uit eigenbelang, maar uit oprechte goedheid, en schonk hem al het vaste gemak dat zijn leeftijd nog kon verlangen. De vrolijkheid van de kinderen gaf zijn leven extra kleur.

Uit een eerder huwelijk had meneer Henry Dashwood een zoon; bij zijn huidige echtgenote drie dochters. De zoon was een degelijke, achtenswaardige jongeman die ruim voorzien was dankzij het grote vermogen van zijn moeder. De helft daarvan was bij zijn meerderjarigheid aan hem toegefallen. Kort daarna trouwde hij zelf en vergrootte zo zijn rijkdom nog meer. Voor hem was de erfopvolging van Norland daarom minder van belang dan voor zijn zussen. Hun eigen vermogen bleef, los van wat zij eventueel van hun vader zouden krijgen, zeer beperkt. Hun moeder bezat niets en hun vader beschikte slechts over zeventuizend pond. De rest van het vermogen van zijn eerste vrouw was vastgelegd voor haar kind; hij had er alleen levenslang recht op.

De oude gentleman stierf. Zijn testament werd voorgelezen en bracht, zoals bijna elk testament, zowel teleurstelling als voldoening. Hij was niet zo onrechtvaardig of ondankbaar geweest om het landgoed aan zijn neef te onttrekken, maar hij had het op zodanige voorwaarden nagelaten dat de helft van de waarde verloren ging. Meneer Dashwood had er vooral voor zijn vrouw en dochters naar uitgezien, veel meer dan voor zichzelf of zijn zoon. Nu was het vastgelegd voor die zoon en diens zoontje, een kind van vier, zodat de vader zelf geen mogelijkheid meer had om de mensen die hem het dierbaarst waren en het meest behoefte hadden aan steun, te helpen door een last op het landgoed te leggen of door de waardevolle bossen te verkopen. Alles was gebonden ten gunste van dat kleine kind.

Dat kind had bij zijn sporadische bezoeken met zijn ouders aan Norland de genegenheid van zijn grootoom veroverd met charmes die bij kinderen van twee of drie jaar allesbehalve zeldzaam zijn: een onduidelijke uitspraak, een vurig verlangen zijn zin te krijgen, tal van

slimme streken en veel lawaai. Daarmee woog hij zwaarder dan al de jarenlange toewijding die de oude heer van zijn nicht en haar dochters had ontvangen. Hij bedoelde het niet kwaad en als blijk van zijn genegenheid voor de drie meisjes legateeerde hij hun elk duizend pond.

De teleurstelling van meneer Dashwood was aanvankelijk hevig, maar hij was van nature opgewekt en hoopvol. Hij kon redelijkerwijs verwachten nog vele jaren te leven en door zuinig te leven een aanzienlijk kapitaal bijeen te sparen uit de opbrengst van een al groot landgoed dat spoedig nog rendabeler gemaakt kon worden. Maar het fortuin dat zo lang op zich had laten wachten, bleef slechts een jaar in zijn bezit. Hij overleefde zijn oom niet langer. Tienduizend pond, inclusief de recente legaten, was alles wat zijn weduwe en dochters overhielden.

Zodra zijn toestand zorgelijk werd, liet men zijn zoon komen. Met alle kracht die de ziekte hem nog liet, drukte meneer Dashwood hem op het hart voor zijn stiefmoeder en halfzussen te zorgen.

Meneer John Dashwood had niet de warme gevoelens van de rest van de familie, maar zo'n dringend verzoek op zo'n moment raakte hem toch. Hij beloofde alles te doen wat in zijn vermogen lag om hen gerieflijk te laten leven. Die belofte stelde zijn vader gerust. Daarna had meneer John Dashwood de tijd om te overwegen wat hij verstandig gezien voor hen kon doen.

Hij was geen kwaadwillende jongeman, tenzij koelhartigheid en zelfzucht als kwaadwillendheid gelden. Over het algemeen werd hij gerespecteerd, want hij gedroeg zich correct in zijn dagelijkse plichten. Was hij met een vriendelijker vrouw getrouwd, dan was hij misschien nog achtenswaardiger geworden, misschien zelfs zelf vriendelijker. Hij was zeer jong toen hij trouwde en zeer verliefd op zijn vrouw. Maar mevrouw John Dashwood was een nog sterker uitvergroete versie van hemzelf: bekrompener en zelfzuchtiger.

Toen hij zijn belofte aan zijn vader deed, was hij vast van plan het vermogen van zijn zussen elk met duizend pond te verhogen. Hij meende het oprecht. Het vooruitzicht op vierduizend pond per jaar boven op zijn huidige inkomen, plus de resterende helft van zijn moeders vermogen, verwarmde zijn hart en maakte hem mild gestemd. Ja, hij zou hun elk duizend pond geven, in totaal drieduizend: dat was royaal en vorstelijk. Het zou hen volledig op hun gemak stellen. Drieduizend pond! Hij kon zo'n aanzienlijk bedrag missen zonder veel ongemak. De hele dag dacht hij eraan, en vele dagen achtereen, zonder spijt.

Nauwelijks was zijn vader begraven of mevrouw John Dashwood arriveerde met haar kind en bedienden, zonder haar schoonmoeder vooraf te verwittigen. Niemand kon haar het recht ontzeggen te komen; het huis was vanaf het moment van overlijden van haar schoonvader het eigendom van haar man. Maar de ongepastheid van haar gedrag was er niet minder om. Voor een vrouw in de positie van mevrouw Dashwood zou het, bij gewone

gevoelens, zeer onaangenaam zijn geweest. Zij echter koesterde een zo scherpe eer en een zo romantische vrijgevigheid dat elke belediging van die aard, door wie ook gegeven of ontvangen, haar een bron van onverbiddelijke afkeer was. Mevrouw John Dashwood was nooit geliefd bij de familie van haar man, maar tot nu toe had zij geen gelegenheid gehad hun te tonen hoe weinig zij rekening hield met het welzijn van anderen wanneer het haar uitkwam.

Mevrouw Dashwood voelde dit onvriendelijke gedrag zo scherp en verachtte haar schoondochter er zo hartgrondig om dat zij bij haar aankomst voorgoed uit het huis zou zijn vertrokken, ware het niet dat haar oudste dochter haar smeekte eerst na te denken over de gepastheid daarvan. Haar eigen tedere liefde voor haar drie kinderen deed haar uiteindelijk besluiten te blijven en omwille van hen een breuk met hun broer te vermijden.

Elinor, die oudste dochter wier raad zo doorslaggevend was, bezat een scherp verstand en een koel oordeel. Hoewel pas negentien was zij daarmee de raadgeefster van haar moeder en kon zij vaak de overhaaste geest van mevrouw Dashwood temperen ten bate van hen allen. Ze had een uitstekend hart: haar aard was liefdevol en haar gevoelens waren intens, maar zij wist ze te beheersen. Dat was een kunst die haar moeder nog moest leren en die een van haar zussen vastbesloten was nooit aan te leren.

Marianne was in veel opzichten Elinors gelijke. Zij was verstandig en intelligent, maar vurig in alles. Haar verdriet en haar vreugde kenden geen maat. Zij was edelmoedig, aimabel, boeiend: alles behalve voorzichtig. De gelijkenis met haar moeder was treffend.

Elinor zag met zorg de overmaat van haar zusters gevoeligheid, maar mevrouw Dashwood koesterde die juist. Moeder en dochter versterkten elkaar nu in de heftigheid van hun rouw. Het smartelijke verdriet dat hen aanvankelijk overweldigde, riepen zij vrijwillig weer op, zochten het op, herschiepen het telkens opnieuw. Zij gaven zich geheel over aan hun droefenis, zochten in elke gedachte die daartoe aanleiding gaf een toename van hun ellende en besloten nooit meer troost toe te laten. Ook Elinor leed diep, maar zij kon zich vermannen en inspannen. Zij kon met haar broer overleggen, haar schoonzus bij haar aankomst ontvangen en haar de gepaste aandacht schenken. Zij kon proberen haar moeder tot dezelfde inspanning aan te sporen en tot dezelfde zelfbeheersing.

Margaret, de jongste zus, was een goedgehumeurd, welwillend meisje. Maar zij had al veel van Mariannes romantiek overgenomen zonder veel van haar verstand, zodat zij op haar dertiende nog niet beloofde haar zussen later te evenaren.

## HOOFDSTUK II.

Mevrouw John Dashwood vestigde zich nu als vrouw des huizes in Norland. Haar schoonmoeder en schoondochters zakten af tot de rol van gasten. Als zodanig behandelde zij hen met stille beleefdheid. Haar man schonk hun alle vriendelijkheid die hij voor iemand buiten zijn eigen kring kon opbrengen: zichzelf, zijn vrouw en hun kind. Hij drong er zelfs met enige ernst op aan dat zij Norland als hun thuis bleven beschouwen. Omdat mevrouw Dashwood geen beter plan kon bedenken dan daar te blijven tot zij een huis in de buurt had gevonden, nam zij zijn uitnodiging aan.

Blijven op een plek waar alles haar aan vroeger geluk herinnerde, paste precies bij haar gemoed. In vrolijke tijden was niemand opgewekter dan zij, niemand koesterde sterker die blijmoedige verwachting van geluk die geluk op zich al is. Maar in droefenis liet zij zich evenzeer meeslepen door haar verbeelding en was zij even ver verwijderd van troost als in vreugde van enige bijmaak.

Mevrouw John Dashwood keurde geenszins goed wat haar man voor zijn zussen van plan was. Drieduizend pond weghalen bij het fortuin van hun lieve kleine jongen zou hem op schrikwekkende wijze verarmen. Zij smeekte hem er nog eens goed over na te denken. Hoe kon hij zichzelf verantwoorden als hij zijn kind, zijn enige kind, zo'n groot bedrag onthield? Welk recht hadden de juffrouwen Dashwood, die slechts halfbloed familie waren – en halfbloed telde voor haar als geen familie –, op zo'n ruime vrijgevigheid? Iedereen wist toch dat er nooit genegenheid bestond tussen kinderen van een man uit verschillende huwelijken. Waarom zou hij zichzelf en hun arme kleine Harry ruïneren door al zijn geld weg te geven aan zijn halfzussen?

“Mijn vader heeft mij op zijn sterfbed gevraagd zijn weduwe en dochters te helpen,” antwoordde haar man.

“Hij wist vast niet wat hij zei,” zei zij. “Tien tegen één dat hij niet meer helder was. Als hij bij zijn volle verstand was geweest, had hij nooit kunnen denken dat hij jou mocht vragen de helft van je fortuin aan je eigen kind te onttrekken.”

“Hij heeft geen bepaald bedrag genoemd, lieve Fanny. Hij vroeg mij alleen in het algemeen hen te steunen en hun omstandigheden draaglijker te maken dan hijzelf had gekund. Misschien was het beter geweest als hij het helemaal aan mij had overgelaten. Hij kon moeilijk vermoeden dat ik hen zou verwaarlozen. Maar omdat hij een belofte wilde, kon ik niet minder doen dan die geven. Tenminste, dat dacht ik toen. De belofte is gedaan en moet worden nagekomen. Er moet iets voor hen gedaan worden zodra zij Norland verlaten en elders een nieuw thuis vinden.”

“Welnu, dóé dan iets voor hen,” zei zij, “maar dat iets hoeft geen drieduizend pond te zijn. Bedenk eens: als het geld eenmaal weg is, komt het nooit terug. Je zussen zullen trouwen en het is voorgoed verdwenen. Als het later weer naar onze arme kleine jongen kon...”

“Dat zou inderdaad een groot verschil maken,” zei haar man ernstig. “Er kan een tijd komen dat Harry spijt krijgt van zo’n groot bedrag. Stel dat hij een groot gezin krijgt, dan zou het een zeer welkome aanvulling zijn.”

“Zeker.”

“Misschien is het dan voor alle partijen beter het bedrag te halveren. Vijfhonderd pond zou al een enorme vermeerdering van hun vermogen zijn!”

“Meer dan enorm! Welke broer ter wereld zou zoveel voor zijn zussen doen, zelfs als het échte zussen waren! En nu zijn het maar halfzussen! Maar jij hebt zo’n edelmoedige aard!”

“Ik wil niets laags doen,” antwoordde hij. “In zulke gevallen doe je liever te veel dan te weinig. Niemand, zelfs zichzelf niet, kan dan zeggen dat ik niet genoeg voor hen heb gedaan.”

“Je weet nooit wat zij verwachten,” zei zijn vrouw, “maar wij hoeven niet aan hun verwachtingen te denken. De vraag is wat jij je kunt permitteren.”

“Zeker. En ik denk dat ik hun elk vijfhonderd pond kan geven. Zonder mijn bijdrage hebben zij bij de dood van hun moeder elk al ongeveer drieduizend pond – een zeer comfortabel vermogen voor een jonge vrouw.”

“Inderdaad. En eerlijk gezegd lijken mij extra’s helemaal niet nodig. Samen hebben zij tienduizend pond. Als zij trouwen, zullen zij het goed treffen; blijven zij ongehuwd, dan kunnen zij met zijn vieren zeer aangenaam leven van de rente.”

“Dat is waar. Daarom vraag ik mij af of het niet verstandiger is iets voor hun moeder te doen zolang zij leeft, in plaats van voor de meisjes zelf – iets in de vorm van een jaarlijkse toelage. Mijn zussen zouden er net zo van profiteren als zijzelf. Honderd pond per jaar zou hen allen volmaakt gerieflijk maken.”

Zijn vrouw aarzelde even voordat zij instemde.

“Dat is inderdaad beter dan in één keer vijftienhonderd pond weggeven. Maar stel dat mevrouw Dashwood vijftien jaar leeft, dan zijn wij mooi beetgenomen.”

“Vijftien jaar! Lieve Fanny, haar leven is nog niet half zoveel waard.”

“Zeker niet. Maar je ziet het altijd: zodra er een lijfrente betaald moet worden, leven mensen eeuwig. Ze is kerngezond en nauwelijks veertig. Een lijfrente is een ernstige zaak; elk jaar komt hij terug en je raakt hem nooit kwijt. Je beseft niet waaraan je begint. Ik ken de ellende van lijfrentes maar al te goed. Mijn moeder zat opgezegdeld met drie van die

renten aan oude, afgedankte bedienden, door toedoen van mijn vaders testament, en ze vond het vreselijk. Tweemaal per jaar moesten ze betaald worden, dan was er gedoe om het geld bij hen te krijgen, en vervolgens bleek een van hen gestorven te zijn – om later toch weer in leven te blijken. Mijn moeder was er ziek van. Haar inkomen was niet meer van haarzelf, zei ze, met al die eeuwige aanspraken. En het was extra onvriendelijk van mijn vader, want anders had zij vrij over het geld kunnen beschikken. Ik heb zo'n afkeer van lijfrentes gekregen dat ik mij er voor geen prijs aan zou binden.”

“Het is inderdaad onaangenaam,” zei meneer Dashwood, “zulke jaarlijkse aftrekposten op je inkomen. Je vermogen is, zoals je moeder terecht zegt, niet meer van jou. Vastzitten aan een regelmatige betaling op elke huurday is allermist wenselijk; het ontnemt je je vrijheid.”

“Precies. En je krijgt er nog geen dank voor. Zij voelen zich veilig, jij doet niet meer dan je plicht, en het wekt geen greintje dankbaarheid op. Als ik jou was, zou ik alles geheel naar eigen inzicht doen. Ik zou mij niet vastleggen op een jaarlijkse toelage. Er kunnen jaren komen waarin het zeer lastig is honderd, of zelfs vijftig pond uit onze eigen uitgaven te missen.”

“Ik denk dat je gelijk hebt, liefste. Het is beter geen lijfrente te geven. Wat ik hen af en toe schenk, zal hun veel meer helpen dan een vaste jaarlijkse bijdrage. Met een zekerder inkomen zouden zij alleen hun levensstijl opvoeren en aan het eind van het jaar geen cent rijker zijn. Incidentele geschenken van vijftig pond zullen voorkomen dat zij ooit in geldnood komen, en voldoen ruimschoots aan de belofte aan mijn vader.”

“Zeker. En eerlijk gezegd ben ik ervan overtuigd dat je vader nooit heeft bedoeld dat jij hun geld zou geven. De hulp die hij voor ogen had, was vast alleen wat redelijkerwijs van jou verwacht mag worden: bijvoorbeeld een geschikt klein huis voor hen zoeken, helpen met de verhuizing, en af en toe wild of vis sturen als het seizoen daar is. Ik wed mijn leven dat hij niets verder bedoelde. Het zou ook vreemd en onredelijk zijn als dat wel zo was. Bedenk eens, lieve meneer Dashwood, hoe buitengewoon comfortabel je schoonmoeder en haar dochters kunnen leven van de rente op zeventuizend pond, plus het duizend pond van elk meisje, dat elk vijftig pond per jaar oplevert. Zij zullen natuurlijk hun moeder voor kost en inwoning betalen. Samen hebben zij vijfhonderd pond per jaar. Wat ter wereld hebben vier vrouwen meer nodig? Zij zullen zo zuinig leven! Geen rijtuig, geen paarden, nauwelijks bedienden, geen ontvangsten, geen uitgaven van betekenis. Stel je voor hoe gerieflijk zij het zullen hebben! Vijfhonderd pond per jaar! Ik kan mij niet voorstellen dat zij de helft ervan opmaken. En hun nog meer geven is al helemaal absurd. Zij zullen eerder in staat zijn j6u iets te schenken.”

“Je hebt helemaal gelijk,” zei meneer Dashwood. “Mijn vader kan onmogelijk meer bedoeld hebben dan wat jij zegt. Ik begrijp het nu volkomen en ik zal mijn belofte strikt nakomen met precies de vormen van hulp en vriendelijkheid die jij hebt geschetst. Zodra

mijn moeder naar een ander huis verhuist, zal ik haar met plezier bijstaan voor zover ik kan. Een klein geschenk in de vorm van meubels zou dan ook welkom zijn.”

“Zeker,” antwoordde mevrouw John Dashwood. “Maar er is één ding dat niet vergeten mag worden. Toen je vader en moeder naar Norland verhuisden, is het meubilair van Stanhill weliswaar verkocht, maar al het porselein, zilver en linnengoed is bewaard en komt nu aan je moeder toe. Haar nieuwe huis zal dus vrijwel volledig ingericht zijn zodra zij er intrekt.”

“Dat is inderdaad een belangrijke overweging. Een waardevol legaat! En toch zou een deel van dat zilver een zeer aangename aanvulling op onze eigen collectie hier zijn geweest.”

“Ja. En het ontbijtservies is tweemaal zo mooi als wat wij hier hebben. Veel te mooi, naar mijn mening, voor het soort huis dat zij zich ooit zullen kunnen permitteren. Maar zo is het nu eenmaal. Je vader dacht alleen aan hén. En ik moet dit zeggen: jij bent hem geen bijzondere dankbaarheid verschuldigd, noch hoeft je zijn wensen te respecteren. Wij weten immers heel goed dat hij, als het had gekund, bijna alles aan hén had nagelaten.”

Dit argument was onweerlegbaar. Het gaf zijn bedoelingen de vastberadenheid die zij tot dan toe hadden gemist. Ten slotte besloot hij dat het volstrekt overbodig, zo niet ronduit ongepast zou zijn meer te doen voor de weduwe en kinderen van zijn vader dan de burenhulp die zijn eigen vrouw had voorgesteld.

## HOOFDSTUK III.

Mevrouw Dashwood bleef nog verscheidene maanden in Norland. Niet omdat zij aarzelde te vertrekken zodra de aanblik van elke vertrouwde plek niet meer die hevige smart opriep die zij aanvankelijk teweegbracht. Integendeel, toen haar gemoed zich begon te herstellen en haar gedachten weer ruimte kregen voor iets anders dan het voeden van haar verdriet met droeve herinneringen, verlangde zij juist hevig naar een vertrek. Zij zocht onvermoeibaar naar een geschikte woning in de nabijheid van Norland, want ver weg van die geliefde plek trekken was ondenkbaar. Maar zij hoorde van geen enkele woning die tegelijkertijd voldeed aan haar ideeën van gemak en gerief, en aan de voorzichtigheid van haar oudste dochter. Elinor wees met haar nuchtere oordeel verschillende huizen af als te groot voor hun inkomen, terwijl haar moeder ze graag had aanvaard.

Meneer Dashwood had zijn vrouw verteld over de plechtige belofte die zijn zoon hun had gedaan, een belofte die troost had geschonken aan zijn laatste aardse gedachten. Zij twijfelde er niet meer aan dan hijzelf had gedaan. Voor haar dochters dacht zij er met voldoening aan, al was zij ervan overtuigd dat zijzelf met veel minder dan zeventuizend pond vorstelijk kon leven. Ook omwille van haar stiefzoon verheugde zij zich, omwille van zijn eigen hart. Zij verweet zichzelf dat zij hem vroeger onrecht had gedaan door hem geen edelmoedigheid toe te vertrouwen. Zijn zorgzame gedrag jegens haar en haar dochters overtuigde haar dat hun welzijn hem ter harte ging. Lange tijd vertrouwde zij vast op de ruimhartigheid van zijn bedoelingen.

De minachting die zij vanaf het eerste begin voor haar schoondochter had gekoesterd, werd door een halfjaar samenleven alleen maar sterker. Misschien zouden de twee vrouwen het, ondanks alle beleefdheid en moederlijke genegenheid van de kant van mevrouw Dashwood, niet zo lang samen hebben uitgehouden, ware er niet een bijzondere omstandigheid geweest die het verblijf van haar dochters in Norland, naar haar mening, nog wenselijker maakte.

Die omstandigheid was een groeiende genegenheid tussen haar oudste dochter en de broer van mevrouw John Dashwood. Het was een aimabele, welgemanierde jongeman die kort na de vestiging van zijn zuster in Norland aan hen was voorgesteld en sindsdien het grootste deel van zijn tijd daar had doorgebracht.

Sommige moeders zouden die toenadering hebben aangemoedigd uit berekening, want Edward Ferrars was de oudste zoon van een man die zeer vermogend was gestorven. Andere zouden haar uit voorzichtigheid hebben tegengehouden, omdat zijn gehele fortuin, op een kleinigheid na, afhing van de wil van zijn moeder. Maar mevrouw Dashwood liet zich door geen van beide overwegingen leiden. Voor haar was het voldoende dat hij aimabel leek, dat hij van haar dochter hield en dat Elinor die gevoelens beantwoordde. Het

strookte met geen enkele van haar overtuigingen dat verschil in vermogen twee mensen die door gelijke aard tot elkaar werden getrokken, uit elkaar zou houden. Dat Elinors verdiensten niet door iedereen die haar kende werden erkend, ging haar begrip te boven.

Edward Ferrars werd hun niet aanbevolen door bijzondere gratie van uiterlijk of manieren. Hij was niet knap en zijn gedrag werd pas aangenaam door vertrouwelijkheid. Hij was te verlegen om zichzelf recht te doen, maar zodra die natuurlijke schroom overwonnen was, getuigden zijn manieren van een open, warm hart. Zijn verstand was goed en zijn opvoeding had het degelijk verfijnd. Maar noch zijn talenten noch zijn aard voldeden aan de wens van zijn moeder en zuster, die hem graag onderscheiden zagen – ze wisten zelf nauwelijks waaraan. Zij wilden dat hij op de een of andere manier een grote rol in de wereld speelde. Zijn moeder hoopte hem te interesseren voor politiek, hem in het parlement te krijgen of hem te zien omgaan met invloedrijke mannen van die tijd. Mevrouw John Dashwood wenste hetzelfde, maar intussen zou haar eerzucht al gestild zijn als zij hem in een elegante open koets zag rijden. Edward echter had geen aanleg voor grote mannen of fraaie rijtuigen. Al zijn verlangens richtten zich op huiselijk gemak en de rust van een teruggetrokken leven. Gelukkig had hij een jongere broer die meer beloofde.

Edward verbleef al verscheidene weken in huis voordat hij de bijzondere aandacht van mevrouw Dashwood trok. Zij was toen nog zo diep in rouw dat zij weinig oog had voor haar omgeving. Zij merkte alleen dat hij rustig en bescheiden was, en dat beviel haar. Hij stoorde de smart van haar gemoed niet met ongepaste gesprekken. Pas toen Elinor op een dag toevallig een opmerking maakte over het verschil tussen hem en zijn zuster, werd zij aangezet hem nauwkeuriger te observeren en te waarderen. Dat contrast beval hem op de sterkste wijze bij haar aan.

“Het is voldoende,” zei zij, “om te zeggen dat hij niet op Fanny lijkt. Dat zegt alles over zijn aimabele karakter. Ik houd al van hem.”

“Ik denk dat u hem zult mogen als u hem beter kent,” zei Elinor.

“Hem mogen!” antwoordde haar moeder glimlachend. “Ik ken geen gevoel van waardering dat minder is dan liefde.”

“U kunt hem hoogachten.”

“Ik heb nog nooit ondervonden dat hoogachting en liefde te scheiden zijn.” Nu zette mevrouw Dashwood er zich toe hem beter te leren kennen. Haar manieren waren innemend en verdreven spoedig zijn gereserveerdheid. Zij doorzag al zijn goede eigenschappen snel – misschien hielp het vermoeden van zijn genegenheid voor Elinor haar scherpzinnigheid, maar zij voelde zich oprecht overtuigd van zijn waarde. Zelfs die stille manier van doen, die indruiste tegen al haar ideeën over hoe een jongeman zich behoorde te gedragen, vond zij niet langer oninteressant zodra zij wist dat zijn hart warm en zijn aard liefdevol was.

Zodra zij enig teken van verliefdheid in zijn gedrag jegens Elinor bespeurde, hield zij hun serieuze verknochtheid voor vaststaand en zag zij hun huwelijk spoedig naderen.

“Over een paar maanden, lieve Marianne,” zei zij, “zal Elinor waarschijnlijk voor het leven gevestigd zijn. Wij zullen haar missen, maar zij zal gelukkig zijn.”

“O mama, hoe moeten wij zonder haar?”

“Liefje, het is nauwelijks een scheiding. Wij zullen op enkele mijlen van elkaar wonen en elkaar elke dag zien. Jij krijgt er een broer bij, een echte, warme broer. Ik heb de hoogste dunk van Edwards hart. Maar je kijkt ernstig, Marianne. Keur je de keuze van je zuster af?”

“Misschien,” zei Marianne, “verbaast het mij een beetje. Edward is zeer aimabel en ik houd oprecht van hem. Maar toch... hij is niet het soort jongeman... er ontbreekt iets. Zijn gestalte is niet opvallend, hij heeft niet die gratie die ik zou verwachten bij de man die mijn zuster ernstig weet te boeien. In zijn ogen mis ik die geest, dat vuur dat onmiddellijk deugd en verstand aankondigt. En bovendien, mama, vrees ik dat hij geen echte smaak heeft. Muziek lijkt hem nauwelijks te raken. Hoewel hij Elinors tekeningen zeer bewondert, is het niet de bewondering van iemand die hun waarde werkelijk begrijpt. Het is duidelijk dat hij, ondanks zijn aandacht terwijl zij tekent, eigenlijk niets van de zaak weet. Hij bewondert als minnaar, niet als kenner. Voor mij moeten die eigenschappen samengaan. Ik zou niet gelukkig kunnen zijn met een man wiens smaak niet in elk opzicht met de mijne overeenkomt. Hij moet al mijn gevoelens delen; dezelfde boeken, dezelfde muziek moeten ons beiden bekoren. O mama, wat was Edwards voordracht gisteravond geesteloos en tam! Ik had diep medelijden met mijn zuster. Toch verdroeg zij het met zoveel kalmte dat zij het nauwelijks leek op te merken. Ik kon bijna niet blijven zitten. Die prachtige regels, die mij vaak bijna buiten zinnen hebben gebracht, hoorden aangehoord te worden met zo’n ondoordringbare kalmte, zo’n verschrikkelijke onverschilligheid!”

“Hij zou eenvoudige, elegante proza zeker beter recht hebben gedaan. Dat dacht ik toen al. Maar jij moest hem per se Cowper laten voorlezen.”

“Ach mama, als Cowper hem al niet kan bezielen! Maar wij moeten rekening houden met verschil in smaak. Elinor voelt niet zoals ik, daarom kan zij het over het hoofd zien en gelukkig met hem zijn. Maar het zou mijn hart hebben gebroken als ik van hem had gehouden en hem zo ongevoelig had horen lezen. Mama, hoe meer ik van de wereld zie, hoe sterker ik ervan overtuigd raak dat ik nooit een man zal vinden van wie ik werkelijk kan houden. Ik stel zulke hoge eisen! Hij moet alle deugden van Edward bezitten, en zijn persoon en manieren moeten die goedheid tooien met alle denkbare charmes.”

“Vergeet niet, liefje, dat je nog geen zeventien bent. Het is nog veel te vroeg om aan zulk geluk te wanhopen. Waarom zou jij minder fortuinlijk zijn dan je moeder? Slechts in één opzicht, mijn Marianne, mag je lot van het hare verschillen!”

## HOOFDSTUK IV.

“Wat jammer toch, Elinor,” zei Marianne, “dat Edward geen gevoel heeft voor tekenen.”

“Geen gevoel voor tekenen!” antwoordde Elinor. “Waarom denk je dat? Hij tekent zelf niet, dat is waar, maar hij geniet zichtbaar van het werk van anderen. Ik verzeker je dat zijn natuurlijke smaak allerm minst tekortschiet, al heeft hij nooit de kans gehad die te ontwikkelen. Als hij ooit les had gekregen, zou hij vast heel goed hebben getekend. Hij wantrouwt zijn eigen oordeel in zulke zaken zo sterk dat hij zelden een mening over een schilderij durft te geven. Maar hij bezit een aangeboren zuiverheid en eenvoud van smaak die hem meestal uitstekend leiden.”

Marianne vreesde haar zuster te kwetsen en zweeg verder over het onderwerp. Maar de soort bewondering die Elinor bij hem waarnam voor andermans tekeningen, lag mijlenver af van die verrukte vervoering die naar haar mening alleen echte smaak verdiende. Toch glimlachte zij inwendig om de vergissing en eerbiedigde zij haar zuster om de blinde voorliefde voor Edward die eraan ten grondslag lag.

“Ik hoop, Marianne,” vervolgde Elinor, “dat je hem niet in het algemeen van smaak ontbloot acht. Ik denk zelfs dat je dat niet kunt, want je bent altijd hartelijk tegen hem. Was dat je mening, dan zou je nooit zo vriendelijk tegen hem kunnen zijn.”

Marianne wist nauwelijks wat zij moest antwoorden. Zij wilde de gevoelens van haar zuster onder geen beding kwetsen, maar iets zeggen wat zij niet geloofde was onmogelijk. Ten slotte zei zij:

“Wees niet boos, Elinor, als mijn lof voor hem niet in alles overeenkomt met jouw hoge dunk van zijn verdiensten. Ik heb niet zoveel gelegenheden gehad als jij om zijn fijnere neigingen, zijn voorkeuren en zijn smaak te leren kennen. Maar ik heb de hoogste achting voor zijn goedheid en zijn verstand. Ik vind hem alles wat waardig en aimabel is.”

“Ik weet zeker,” antwoordde Elinor glimlachend, “dat zijn beste vrienden met zo’n loftuiting volkomen tevreden zouden zijn. Ik zie niet hoe je warmer over hem had kunnen spreken.”

Marianne was verheugd dat haar zuster zo gemakkelijk tevredengesteld was.

“Over zijn verstand en zijn goedheid,” ging Elinor door, “kan niemand twijfelen die hem vaak genoeg heeft meegemaakt om hem in openhartig gesprek te horen. De voortreffelijkheid van zijn inzicht en zijn beginselen wordt alleen verhuld door die verlegenheid die hem vaak het zwijgen oplegt. Jij kent hem genoeg om zijn degelijke waarde recht te doen. Maar van die fijnere neigingen, zoals jij ze noemt, ben jij door bijzondere omstandigheden minder op de hoogte dan ik. Hij en ik zijn soms veel samen geweest,

terwijl jij je met de grootste toewijding aan onze moeder hebt gewijd. Ik heb veel van hem gezien, zijn gevoelens bestudeerd en zijn mening gehoord over literatuur en smaak. Alles bijeen durf ik te zeggen dat zijn geest goed ontwikkeld is, dat hij intens van boeken geniet, dat zijn verbeelding levendig is, zijn waarneming scherp en juist, en zijn smaak verfijnd en zuiver. Zijn talenten winnen bij nadere kennismaking evenzeer als zijn manieren en zijn persoon. Op het eerste gezicht is zijn optreden zeker niet opvallend en zijn uiterlijk nauwelijks knap, tot men de uitdrukking van zijn ogen opmerkt – ongewoon mooi – en de algemene zachtheid van zijn gelaat. Nu ik hem zo goed ken, vind ik hem werkelijk knap. Of bijna. Wat zeg jij, Marianne?”

“Ik zal hem spoedig knap vinden, Elinor, als ik dat nu nog niet doe. Zodra je mij vraagt hem als een broer lief te hebben, zal ik geen onvolmaaktheid meer in zijn gezicht zien, net zomin als ik die nu in zijn hart zie.”

Elinor schrok van die verklaring en had spijt van de warmte waarmee zij over hem had gesproken. Zij beseftte dat Edward zeer hoog bij haar stond. Zij geloofde dat die gevoelens wederzijds waren, maar zij had meer zekerheid nodig om Mariannes overtuiging van hun verknochtheid aangenaam te vinden. Zij wist hoe snel Marianne en haar moeder van een vermoeden naar een vaste overtuiging sprongen: bij hen was wensen hetzelfde als hopen, en hopen hetzelfde als verwachten. Zij probeerde haar zuster de ware stand van zaken uit te leggen.

“Ik wil niet ontkennen,” zei zij, “dat ik zeer hoog over hem denk, dat ik hem zeer hoogacht en graag mag.”

Marianne barstte los van verontwaardiging.

“Hem hoogachten! Hem graag mogen! Koude Elinor! Erger dan koud: je schaamt je ervoor warmer te zijn. Zeg die woorden nog eens en ik loop meteen de kamer uit.”

Elinor kon niet anders dan lachen. “Vergeef me,” zei zij, “en wees ervan overtuigd dat ik jou niet wilde kwetsen door zo kalm over mijn eigen gevoelens te spreken. Geloof maar dat ze sterker zijn dan ik heb gezegd. Geloof kortom dat ze passen bij zijn verdiensten en bij het vermoeden – de hoop – dat hij van mij houdt, zonder dat het onvoorzichtig of dwaas zou zijn. Maar meer mag je niet geloven. Ik ben allerm minst zeker van zijn gevoelens voor mij. Er zijn momenten dat ik eraan twijfel. Zolang zijn bedoelingen niet helemaal duidelijk zijn, kun je niet verbaasd zijn dat ik mijn eigen voorkeur niet wil aanmoedigen door die groter te achten dan hij is. In mijn hart twijfel ik nauwelijks aan zijn voorkeur. Maar er zijn andere dingen om rekening mee te houden dan alleen zijn genegenheid. Hij is verre van onafhankelijk. Hoe zijn moeder werkelijk is, weten wij niet, maar uit de terloopse opmerkingen van Fanny over haar gedrag en haar meningen hebben wij nooit de indruk gekregen dat zij aimabel is. En ik vergis mij vast niet als ik denk dat Edward zelf heel goed

weet dat er veel obstakels zouden zijn als hij met een vrouw zou willen trouwen die noch een groot fortuin, noch een hoge positie heeft.”

Marianne stond versteld hoezeer de verbeelding van haar moeder en haarzelf de werkelijkheid had ingehaald.

“En jullie zijn echt nog niet verloofd!” zei zij. “Maar dat komt vast spoedig. Deze vertraging heeft wel twee voordelen. Ik verlies jou niet zo snel, en Edward krijgt meer gelegenheid om die natuurlijke aanleg voor jouw geliefde bezigheid te ontwikkelen, die zo onmisbaar is voor jouw toekomstig geluk. O, als jouw talent hem zover zou brengen dat hij zelf gaat tekenen – wat zou dat heerlijk zijn!”

Elinor had haar zuster haar oprechte mening gegeven. Zij kon haar eigen gevoelens voor Edward niet in zo’n gunstig licht zien als Marianne had gedacht. Soms miste zij bij hem die opgewektheid die, zo niet op onverschilligheid wees, toch iets bijna even ongunstigs verried. Een twijfel aan haar gevoelens zou hem, als hij die koesterde, niet meer dan onrust geven. Het zou nauwelijks die neerslachtigheid verklaren die hem vaak beheerste. Een waarschijnlijker oorzaak lag in zijn afhankelijke positie, die hem verbood zijn genegenheid te volgen. Zij wist dat zijn moeder zich jegens hem zo gedroeg dat zijn huidige thuis allesbehalve gerieflijk was, en hem evenmin enige zekerheid gaf dat hij ooit een eigen huis zou kunnen stichten zonder zich strikt aan haar plannen voor zijn verheffing te houden. Met die kennis kon Elinor onmogelijk gerust zijn. Zij rekende allerm minst op het gevolg van zijn voorkeur voor haar dat haar moeder en zuster nog altijd als vaststaand beschouwden. Integendeel, hoe langer zij samen waren, hoe onzekerder zijn gevoelens haar voorkwamen. Soms geloofde zij, een paar pijnlijke minuten lang, dat het niet meer dan vriendschap was.

Maar hoe beperkt die gevoelens in werkelijkheid ook mochten zijn, zijn zuster merkte ze op en dat maakte haar onrustig. Tegelijkertijd – en dat kwam nog vaker voor – maakte het haar onvriendelijk. Zij greep de eerste de beste gelegenheid aan om haar schoonmoeder te kwetsen door zo veelzeggend over de grote verwachtingen van haar broer te spreken, over mevrouw Ferrars’ vaste voornemen dat beide zonen een goed huwelijk zouden sluiten, en over het gevaar voor elke jonge vrouw die probeerde hem te strikken, dat mevrouw Dashwood noch kon doen alsof zij het niet begreep, noch haar kalmte kon bewaren. Zij gaf een antwoord dat haar minachting uitdrukte en verliet meteen de kamer, vastbesloten dat haar geliefde Elinor, wat de ongemakken of kosten van een zo plotseling vertrek ook mochten zijn, geen week langer aan zulke toespelingen blootgesteld zou worden.

In die gemoedstoestand werd haar een brief van de postbode bezorgd die een bijzonder welkom voorstel bevatte. Het was het aanbod van een klein huis, tegen zeer gunstige voorwaarden, dat toebehoorde aan een verwant van haarzelf, een achtenswaardig heer met bezit in Devonshire. De brief kwam van deze heer persoonlijk en was geschreven in de ware geest van vriendschappelijke welwillendheid. Hij had vernomen dat zij een woning nodig had. Hoewel het huis dat hij haar nu aanbood slechts een cottage was, verzekerde hij

haar dat alles eraan gedaan zou worden wat zij nodig achtte, als de ligging haar beviel. Na bijzonderheden over huis en tuin te hebben gegeven, drong hij er ernstig op aan dat zij met haar dochters naar Barton Park kwam, zijn eigen verblijf, vanwaar zij zelf kon beoordelen of Barton Cottage – de huizen lagen in dezelfde parochie – door enige aanpassingen voor haar gerieflijk gemaakt kon worden. Hij leek oprecht bezorgd hen tegemoet te komen en zijn hele brief was zo vriendschappelijk van toon dat hij zijn nicht niet anders dan plezier kon doen, temeer op een moment dat zij leed onder het kille en onvriendelijke gedrag van haar naaste verwanten.

Zij had geen tijd nodig om te overleggen of navraag te doen. Haar besluit stond vast terwijl zij las. De ligging van Barton, in een graafschap zo ver van Sussex als Devonshire, die nog geen uren eerder een doorslaggevend bezwaar zou zijn geweest tegen elk mogelijk voordeel van de plek, was nu juist de grootste aanbeveling. Het buurt van Norland verlaten was geen kwaad meer; het was een wens, een zegen vergeleken bij de ellende van gast te blijven bij haar schoondochter. Voor altijd uit die geliefde plek vertrekken zou minder pijnlijk zijn dan er te wonen of te komen zolang zo'n vrouw er de scepter zwaaide.

Zij schreef sir John Middleton onmiddellijk haar dank voor zijn vriendelijkheid en haar aanvaarding van zijn voorstel. Daarna haastte zij zich beide brieven aan haar dochters te laten zien, opdat zij zeker was van hun instemming voordat haar antwoord vertrok.

Elinor had altijd gevonden dat het verstandiger zou zijn zich op enige afstand van Norland te vestigen dan vlak bij hun huidige kennissen. Op dat punt hoefde zij zich dus niet tegen het plan van haar moeder te verzetten om naar Devonshire te verhuizen. Ook het huis, zoals sir John het beschreef, was zo eenvoudig van schaal en de huur zo ongewoon laag dat zij op geen van beide punten bezwaar kon maken. Hoewel het plan haar geen enkele bekoring bood en de verwijdering van Norland haar wens te boven ging, probeerde zij haar moeder niet van een bevestigende brief te weerhouden.

## HOOFDSTUK V.

Nauwelijks had mevrouw Dashwood haar antwoord verzonden of zij gaf zich over aan het genoegen haar schoonzoon en schoondochter mee te delen dat zij een huis had gevonden en hen niet langer tot last zou zijn dan tot alles klaar was voor haar intrek. Zij luisterden met verbazing. Mevrouw John Dashwood zei niets, maar haar man hoopte beleefd dat zij niet te ver van Norland zou gaan wonen. Het gaf haar grote voldoening te antwoorden dat zij naar Devonshire vertrok. Edward draaide zich bij die woorden haastig naar haar toe en herhaalde, met een stem vol verbazing en bezorgdheid die voor haar geen uitleg nodig had: “Devonshire! Gaat u daar werkelijk heen? Zo ver weg! Naar welk deel?”

Zij legde de ligging uit. Het lag vier mijl ten noorden van Exeter.

“Het is slechts een cottage,” vervolgde zij, “maar ik hoop er veel vrienden te ontvangen. Een kamer of twee kan gemakkelijk worden bijgebouwd. Als mijn vrienden geen moeite hebben zo ver te reizen om mij te bezoeken, zal ik zeker geen moeite hebben hen onderdak te bieden.”

Zij eindigde met een hartelijke uitnodiging aan meneer en mevrouw John Dashwood om haar in Barton te komen bezoeken. Aan Edward richtte zij een nog warmer welkom. Hoewel haar recente gesprek met haar schoondochter haar had doen besluiten geen dag langer in Norland te blijven dan strikt noodzakelijk, had het haar in het minst niet van gedachten doen veranderen over het punt waar het vooral om ging. Edward en Elinor scheiden was nog even ver van haar bedoeling als tevoren. Met deze nadrukkelijke uitnodiging aan haar broer wilde zij mevrouw John Dashwood laten zien hoe weinig zij gaf om haar afkeuring van het verbond.

Meneer John Dashwood verzekerde zijn moeder herhaaldelijk hoezeer het hem speet dat zij een huis had gekozen dat zo ver van Norland lag dat hij haar bij de verhuizing van haar meubels geen dienst kon bewijzen. Hij was oprecht verontwaardigd, want precies de inspanning waartoe hij de nakoming van zijn belofte aan zijn vader had beperkt, werd door deze regeling onmogelijk gemaakt. Het meubilair werd geheel over water verzonden. Het bestond voornamelijk uit huishoudlinnen, zilver, porselein en boeken, plus de mooie pianoforte van Marianne. Mevrouw John Dashwood zag de pakken vertrekken met een zucht. Zij vond het moeilijk te verkroppen dat mevrouw Dashwood, wier inkomen zo gering was vergeleken met het hunne, nog mooie meubelstukken bezat.

Mevrouw Dashwood huurde het huis voor een jaar. Het was reeds gemeubileerd en zij kon er onmiddellijk intrek nemen. Er rezen aan geen van beide kanten moeilijkheden bij de overeenkomst. Zij wachtte alleen nog op de verzending van haar bezittingen uit Norland en op de vaststelling van haar toekomstige huishouding voordat zij naar het westen vertrok.

Omdat zij alles wat haar interesseerde bijzonder snel afhandelde, was dat spoedig geregeld. De paarden die haar man haar had nagelaten waren kort na zijn dood verkocht. Nu zich een gelegenheid voordeed om ook haar rijtuig van de hand te doen, stemde zij ermee in dat eveneens te verkopen, op aandringen van haar oudste dochter. Uit eigen verlangen had zij het gehouden om haar kinderen meer gemak te bieden, maar Elinors voorzichtigheid zegevierde. Ook het aantal bedienden beperkte zij tot drie: twee meisjes en een knecht, die zij spoedig vond onder degenen die vroeger in Norland in dienst waren.

De knecht en een van de meisjes werden meteen naar Devonshire gestuurd om het huis voor de komst van hun meesteres gereed te maken. Omdat lady Middleton mevrouw Dashwood geheel onbekend was, gaf zij er de voorkeur aan rechtstreeks naar de cottage te gaan in plaats van gast te zijn in Barton Park. Zij vertrouwde zo volledig op sir Johns beschrijving van het huis dat zij geen behoefte voelde het eerst zelf te bekijken voordat zij er als eigenares introk. Haar verlangen om Norland te verlaten werd niet getemperd door de zichtbare voldoening van haar schoondochter over haar spoedige vertrek – een voldoening die slechts zwak werd verhuld onder een koele uitnodiging om toch nog wat langer te blijven.

Juist nu was het moment waarop de belofte van haar schoonzoon aan zijn vader met bijzonder veel gepastheid kon worden ingelost. Omdat hij die bij zijn aantreden op het landgoed had verzuimd, leek hun vertrek uit zijn huis de meest geschikte gelegenheid. Maar mevrouw Dashwood gaf spoedig elke hoop in die richting op. Uit de algemene teneur van zijn gesprekken leidde zij af dat zijn hulp niet verder reikte dan hun onderhoud voor zes maanden in Norland. Hij sprak zo vaak over de stijgende kosten van een huishouding en over de onafgebroken eisen die aan de beurs van een man van standing werden gesteld, dat hij eerder zelf geld tekort leek te komen dan van plan was iets weg te geven.

Binnen enkele weken na de dag waarop sir John Middletons eerste brief in Norland was aangekomen, was alles voor hun toekomstige woning zover geregeld dat mevrouw Dashwood en haar dochters aan de reis konden beginnen.

Vele tranen werden vergoten bij hun laatste afscheid van de zo geliefde plek. “Lieve, lieve Norland!” zei Marianne, terwijl zij op de laatste avond alleen voor het huis rondwaalde. “Wanneer zal ik ophouden je te betreuren? Wanneer leer ik elders een thuis te voelen? O gelukkig huis, kon je maar weten wat ik lijd nu ik je vanaf deze plek bekijk, vanwaar ik je misschien nooit meer zal zien! En jullie, welbekende bomen! Jullie blijven hetzelfde. Geen blad zal vergaan omdat wij weg zijn, geen tak zal roerloos worden hoewel wij jullie niet meer kunnen gadeslaan. Nee, jullie blijven onveranderd, onbewust van het genot of het verdriet dat jullie schenken, ongevoelig voor elke verandering in hen die onder jullie schaduw wandelen. Maar wie zal er overblijven om van jullie te genieten?”

## HOOFDSTUK VI.

Het eerste deel van hun reis verliep in een stemming die te neerslachtig was om niet vervelend en onaangenaam te zijn. Maar naarmate het einde naderde, overwon hun belangstelling voor het landschap waarin zij zouden gaan wonen hun somberheid. Toen zij Barton Valley binnenreden, schonk het uitzicht hun nieuwe opgewektheid. Het was een vruchtbare, aangename plek, rijk aan weiden en goed bebost. Na meer dan een mijl langs kronkelende paden bereikten zij hun eigen huis. Voor het huis lag slechts een klein groen pleintje, waar een keurig hekje toegang toe gaf.

Barton Cottage was als huis, hoewel klein, gerieflijk en doelmatig. Als cottage voldeed het minder, want het gebouw was regelmatig van vorm, het dak gedekt met pannen, de luiken niet groen geschilderd en de muren niet begroeid met kamperfoelie. Een smalle gang leidde recht door het huis naar de tuin erachter. Aan weerszijden van de ingang lagen twee zitkamers, elk ongeveer zestien voet in het vierkant. Daarachter bevonden zich de bijkeukens en de trap. Vier slaapkamers en twee zolders vormden de rest van het huis. Het was niet lang geleden gebouwd en verkeerde in goede staat.

Vergeleken met Norland was het armzalig en klein. Toch droogden de tranen die de herinnering opriep bij het betreden van het huis spoedig op. De vreugde van de bedienden bij hun aankomst vrolijkte hen op. Omwille van elkaar besloot ieder zich vrolijk te tonen. Het was begin september, het weer was mooi. Omdat zij de plek voor het eerst zagen onder gunstige omstandigheden, kregen zij een gunstige indruk die later veel bijdroeg aan hun blijvende waardering.

De ligging van het huis was gunstig. Steile heuvels rezen onmiddellijk op achter het huis en op niet al te grote afstand aan weerszijden. Sommige waren open graslanden, andere bewerkt en bebost. Het dorp Barton lag vooral op een van die heuvels en bood vanuit de ramen van de cottage een aangenaam gezicht. Het uitzicht naar voren was wijder: het omvatte de gehele vallei en reikte tot in het land daarachter. De heuvels die de cottage omringden, sloten de vallei in die richting af. Onder een andere naam en in een ander verloop vertakte de vallei zich weer tussen twee van de steilste heuvels.

Met de grootte en inrichting van het huis was mevrouw Dashwood in het algemeen tevreden. Hoewel haar vroegere levenswijze vele toevoegingen onmisbaar maakte, vond zij het een genoegen om te verbeteren en uit te breiden. Zij beschikte nu over genoeg geld om de kamers van de nodige elegance te voorzien.

“Het huis zelf,” zei zij, “is zeker te klein voor ons gezin. Maar wij zullen het voorlopig draaglijk maken, want het is te laat in het jaar voor verbouwingen. Misschien in het voorjaar, als ik genoeg geld heb – en dat zal wel zo zijn – kunnen wij aan bouwen denken.

Deze zitkamers zijn beide te klein voor de gezelschappen die ik hier vaak hoop te ontvangen. Ik overweeg de gang bij een ervan te trekken, misschien een deel van de andere, en de rest te gebruiken als ingang. Met een nieuwe salon die gemakkelijk aangebouwd kan worden, plus een slaapkamer en zolder erboven, wordt het een heel knus cottage. Ik zou willen dat de trap fraaier was. Maar je kunt niet alles verwachten. Het zou trouwens niet moeilijk zijn hem te verbreden. Ik zal in het voorjaar zien hoe ik er financieel voor sta en daarnaar onze plannen richten.”

Intussen, tot al die veranderingen betaald konden worden uit de besparingen op een inkomen van vijfhonderd pond per jaar door een vrouw die nooit had gespaard, waren zij verstandig genoeg tevreden te zijn met het huis zoals het was. Ieder hield zich bezig met het inrichten van het eigene. Door boeken en andere bezittingen om zich heen te plaatsen, probeerden zij een thuis te scheppen. Mariannes pianoforte werd uitgepakt en opgesteld. Elinors tekeningen werden aan de wanden van de zitkamer gehangen.

Bij die bezigheden werden zij de volgende ochtend kort na het ontbijt onderbroken door de komst van hun huisbaas, die hen in Barton welkom heette en alles aanbood wat zijn huis en tuin kon bieden om hun tekorten aan te vullen. Sir John Middleton was een welgeschapen man van rond de veertig. Vroeger was hij te Stanhill op bezoek geweest, maar dat was te lang geleden voor zijn jonge nichtjes om zich hem te herinneren. Zijn gelaat was door en door goed gehumeurd. Zijn manieren waren even hartelijk als de toon van zijn brief. Hun komst scheen hem oprecht te verheugen. Hun gerief ging hem zichtbaar ter harte. Hij sprak veel over zijn wens dat zij op de meest vriendschappelijke voet met zijn gezin zouden omgaan. Hij nodigde hen zo nadrukkelijk uit dagelijks bij hem in Barton Park te komen eten tot zij beter gesetteld waren, dat zijn volharding de grenzen van de beleefdheid overschreed. Toch konden zij er geen aanstoot aan nemen.

Zijn vriendelijkheid bleef niet bij woorden. Binnen een uur na zijn vertrek arriveerde een grote mand vol groenten en fruit uit de park, later die dag gevolgd door een geschenk van wild. Hij stond erop al hun post van en naar het postkantoor te bezorgen en liet zich niet het genoegen ontzeggen hun dagelijks zijn krant te sturen.

Lady Middleton had via hem een zeer beleefde boodschap gestuurd. Zij liet weten dat zij mevrouw Dashwood zou bezoeken zodra zij zeker wist dat het niet ongelegen kwam. Omdat dit bericht beantwoord werd met een even beleefde uitnodiging, werd haar ladvschap de volgende dag aan hen voorgesteld.

Zij waren natuurlijk zeer benieuwd naar de persoon van wie zoveel van hun welzijn in Barton afhing. Haar elegante verschijning stemde gunstig. Lady Middleton was niet ouder dan zes- of zevenentwintig. Haar gezicht was knap, haar gestalte lang en opvallend, haar optreden gracieus. Haar manieren bezaten alle elegantie die haar man miste. Zij zouden gewonnen hebben bij een deel van zijn openhartigheid en warmte. Haar bezoek duurde lang genoeg om iets van hun eerste bewondering af te nemen. Hoewel zij volmaakt

welopgevoed was, bleek zij gereserveerd, koel en met weinig meer te zeggen dan de meest alledaagse vraag of opmerking.

Gesprek was echter niet nodig, want sir John was zeer spraakzaam. Lady Middleton had de wijze voorzorg genomen haar oudste kind mee te brengen, een mooi jongetje van een jaar of zes. Daardoor was er altijd een onderwerp waarop de dames in geval van nood konden terugvallen. Zij moesten zijn naam en leeftijd vragen, zijn schoonheid bewonderen en hem vragen stellen die zijn moeder voor hem beantwoordde, terwijl hij om haar heen hing en zijn hoofd liet zakken – tot grote verbazing van haar ladyschap, die zich verwonderde over zijn verlegenheid in gezelschap, terwijl hij thuis lawaai genoeg maakte. Bij elk formeel bezoek hoort een kind aanwezig te zijn als voorraad voor het gesprek. In dit geval kostte het tien minuten om vast te stellen of de jongen meer op zijn vader dan wel op zijn moeder leek en waarin hij precies op een van beiden gelijkenis vertoonde. Iedereen had natuurlijk een andere mening en iedereen stond verstoemd van het oordeel van de anderen.

Spoedig zouden de Dashwoods gelegenheid krijgen zich over de overige kinderen uit te laten, want sir John vertrok niet zonder hun belofte los te krijgen de volgende dag bij hem in het park te komen eten.

## HOOFDSTUK VII.

Barton Park lag op ongeveer een halve mijl van de cottage. De dames waren er op hun tocht door de vallei langsgekomen, maar vanuit hun huis werd het zicht erop onttrokken door een vooruitspringende heuvel. Het huis was groot en fraai. De Middletons leefden er in een stijl die zowel gastvrij als elegant was: de gastvrijheid ten gerieve van sir John, de elegantie ten gerieve van zijn vrouw. Er verbleven bijna altijd vrienden in huis en zij ontvingen meer bezoek van allerlei slag dan wie ook in de buurt. Dat was voor beiden een bron van geluk. Want hoe verschillend zij ook waren in aard en optreden, zij leken sterk op elkaar in het volslagen gebrek aan talent en smaak dat hun bezigheden, los van wat het societyleven bood, tot een zeer beperkte kring terugbracht. Sir John was een jager, lady Middleton een moeder. Hij joeg en schoot, zij verwende haar kinderen. Dat waren hun enige genoegens. Lady Middleton had het voordeel dat zij haar kinderen het hele jaar door kon vertroetelen, terwijl sir Johns onafhankelijke bezigheden slechts de helft van het jaar bestonden. Voortdurende verplichtingen thuis en elders vulden echter alle leemtes van natuur en opvoeding aan. Zij hielden sir Johns goede humeur in stand en gaven zijn vrouw gelegenheid haar wellevendheid te tonen.

Lady Middleton was trots op de elegantie van haar tafel en al haar huishoudelijke schikkingen. Uit die vorm van ijdelheid putte zij het meeste genoegen aan haar ontvangsten. Maar sir Johns voldoening in gezelschap was veel oprechter. Hij vond het heerlijk meer jonge mensen om zich heen te verzamelen dan zijn huis kon bergen. Hoe luidruchtiger zij waren, hoe beter het hem beviel. Voor de jeugd in de buurt was hij een zegen. In de zomer organiseerde hij onafgebroken picknicks met koude ham en kip in de open lucht. In de winter gaf hij zoveel particuliere bals dat geen jongedame die gebukt ging onder de onverzadigbare honger van haar vijftiende jaar er tekort aan kon komen.

De komst van een nieuw gezin in de streek verheugde hem altijd. Met de bewoners die hij nu voor zijn cottage in Barton had gevonden, was hij in elk opzicht ingenomen. De juffrouwen Dashwood waren jong, knap en ongekunsteld. Dat was voldoende om zijn goedkeuring te verwerven. Ongekunsteldheid was immers alles wat een knap meisje nodig had om haar geest even bekoorlijk te maken als haar persoon. Zijn vriendelijke aard maakte dat hij met vreugde hulp bood aan wie, vergeleken met vroeger, in ongelukkige omstandigheden verkeerde. Door zijn nichtjes welwillend te zijn, genoot hij dus de echte voldoening van een goed hart. En door een gezin dat alleen uit vrouwen bestond in zijn cottage te vestigen, had hij bovendien het genoegen van een jager. Een jager waardeert weliswaar alleen mannen van zijn eigen kunne die eveneens jagen, maar voelt zelden de behoefte hun smaak aan te moedigen door hen op zijn eigen grondgebied te laten wonen.

Mevrouw Dashwood en haar dochters werden bij de deur van het huis ontvangen door sir John. Hij heette hen in Barton Park welkom met ongeveinsde oprechtheid. Terwijl hij hen